

PROIZVODNJA KRMNIH SMJESA U HRVATSKOJ U RAZDOBLJU 1990.-1996. GODINE

PRODUCTION OF FEED MIXTURES IN CROATIA BETWEEN 1990 AND 1996

Višnja Lalić i Anita Sever-Koren

Stručni članak
UDK: 636.085.7.
Primljeno: 15. svibanj 1997.

SAŽETAK

Analogno opadajućem trendu u stočarskoj proizvodnji smanjuje se i proizvodnja krmnih smjesa. U promatranom razdoblju 1990.-1997. g. proizvodnja industrije stočne hrane je prepolovljena, a instalirani kapaciteti iskorišteni su manje od 50%.

U strukturi proizvodnje krmnih smjesa dominiraju potpune krmne smjese s udjelom od 94,6%. Gotovo polovica (49,9%) od ukupno proizvedenih krmnih smjesa namijenjena je za hranidbu peradi, a 40,7% za hranidbu svinja. Drastično je opao udio proizvedenih krmnih smjesa za goveda i to na 8,5%.

U 1996. godini uvezeno je krmnih smjesa i sirovina za proizvodnju stočne hrane u vrijednosti od 42,5 milijuna USD pri čemu je ostvarena negativna vanjskotrgovinska bilanca u visini od 27,3 mil. USD. Najznačajnija stavka uvoza je sojina sačma, a u izvozu se kao proizvod ističu krmne smjese za perad.

KRETANJE STOČARSKE PROIZVODNJE U RAZDOBLJU 1990.-1997.G.

Broj stoke i stočarska proizvodnja u Hrvatskoj godinama se smanjuju, a tijekom i nakon Domovinskog rata stočarska se kriza dodatno produbila. U usporedbi s prijeratnom 1990. godinom, ukupan broj goveda smanjen je za 379 tisuća grla ili za 45,7%, broj svinja manji je za 398 tisuća grla ili za 25,3%, a broj peradi smanjen je za 36% odnosno 6,2 milijuna komada. Slični trendovi zabilježeni su i kod drugih vrsta stoke (konji, ovce). Prosječna stopa pada broja goveda u ovom

razdoblju iznosila je 8,34%, a krava i steonih junica 7,09%. Broj svinja smanjivao se godišnje prosječno za 4,08%, krmača i suprasnih nazimica za 3,32%, a peradi za 6,18%.

Smanjenje stočnog fonda ujedno znači i pad potrošnje krmnih smjesa i u tome leži jedan od glavnih razloga smanjene proizvodnje u industriji stočne hrane.

Višnja Lalić, dipl. ing., Anita Sever-Koren, dipl. ing., Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, Rooseveltov trg 2 Hrvatska - Croatia.

Tablica 1. Brojno stanje stoke u razdoblju 1990.-1997. g.
Table 1. Number of animal between 1990 and 1997

(tisuće komada) - (No of animals, 000)

	Goveda - Cattle		Svinje - Pigs		Perad ukupno Poultry total
	Ukupno - Total	Krave i steone junice Cows and pregnant heifers	Ukupno - Total	Krmače i supr. nazimice - Sows and pregnant gils	
1990.	830	492	1.573	227	17.102
1991.	757	473	1.621	229	16.512
1992.	590	383	1.182	176	13.142
1993.	589	370	1.262	189	12.697
1994.	519	347	1.347	194	12.503
1995.	494	335	1.175	178	12.024
1996.	461	311	1.197	176	10.993
1997.	451	294	1.175	180	10.944

(izvor: DZS)

Proizvodnja krmnih smjesa u Hrvatskoj

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, ukupna proizvodnja krmnih smjesa

smanjila se sa 971 tisuće tona u 1990. godini na 487 tisuća tona proizvedenih 1997. godine. U odnosu na predratno razdoblje, proizvodnja krmnih smjesa je prepolovljena (indeks 50, 1).

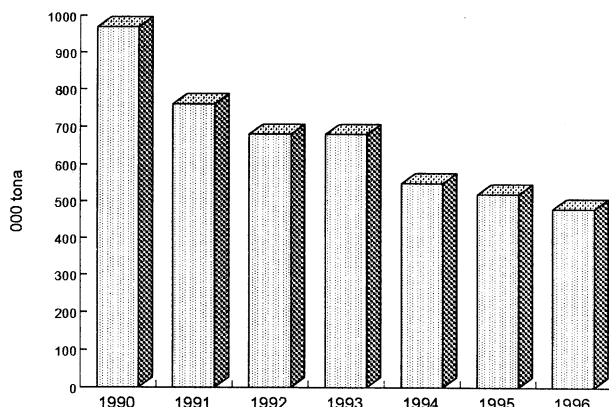
Tablica 2. Proizvodnja krmnih smjesa u razdoblju 1990. - 1996.
Table 2. Feed mixes production between 1990 and 1996.

(tone) - (tons)

	1990.	1991.	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.
Kompletne krmne smjese - Complete feed mixes	916.162	723.649	637.078	635.182	516.284	505.914	460.005
Dopunske krmne smjese - Additional feed mixes	42.922	24.957	19.359	21.280	19.647	22.393	22.542
Vitaminsko-mineralno-ljekovite smjese - Vitamin mineral mixes	11.769	7.145	5.304	4.340	3.742	4.078	3.972
Ukupno - Total	970.853	755.751	661.741	660.802	539.673	532.385	486.519

U 1996. godini svoju je proizvodnju u ovoj djelatnosti statistički iskazalo 30 poduzeća. Od toga, deset najvećih poduzeća ostvarilo je 2/3 (66,9%) od ukupne

proizvodnje krmnih smjesa u Republici Hrvatskoj. Iskorištenje proizvodnih kapaciteta u industriji stočne hrane u 1996. godini iznosilo je prosječnih 42,9%.

Grafikon 1. Kretanje proizvodnje krmnih smjesa u razdoblju 1990. - 1996.**Graph 1. Feed mixes production 1990 - 1996**

Industrija stočne hrane je u 1996. godini utrošila, između ostalog, 241 tisuću tona kukuruza, 93 tisuće tona sačme, 18 tisuća tona stočnog brašna i 15 tisuća tona ječma. U odnosu na 1990. godinu smanjen je udio kukuruza u proizvodnji krmnih smjesa, a povećan udio sačme i stočnog brašna.

Deset najvećih poduzeća u industriji stočne hrane u 1996. godini

(rang-lista prema ostvarenoj ukupnoj proizvodnji)

1. "Koka" Tvornica stočne hrane, Varaždin
2. "Tvornica stočne hrane", Čakovec
3. "Puris" Tvornica stočne hrane, Pazin
4. "Poljoprerađa", Hrvatski Leskovac
5. "Agroprerađa", Tvornica stočne hrane, Ivanić-grad
6. "Sljeme" Tvornica stočne hrane, Sesvete
7. "Krma", Vinkovci
8. "Prerada", Bjelovar
9. "Valpovo", TSH "Valpovka", Valpovo
10. "Klas", Nova Gradiška

(izvor: DZS, obrada: Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo HGK)

Struktura proizvodnje krmnih smjesa

Struktura proizvodnje krmnih smjesa nije se u razdoblju 1990.-1996. g. bitnije promijenila; u ukupnoj proizvodnji kompletne krmne smjese sudjeluju s 94-96%, dopunske krmne smjese s 3,0-4,6%, a vitaminsko-mineralne smjese oko 1%.

Tablica 3. Udio pojedinih vrsta krmnih smjesa u ukupnoj proizvodnji**Table 3. Production of feed mixes for cattle, pigs and poultry**

(%)

Krmne smjese za: Feed mixes for:	1990.	1991.	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.
Goveda - Cattle	20.1	17.4	17.6	17.3	11.6	10.5	8.5
Svinje - Pigs	41.0	38.8	37.4	41.7	44.3	41.8	40.7
Perad - Poultry	37.1	42.5	43.9	40.2	43.3	46.8	49.9
Ostale životinje - Other animals	1.7	1.2	1.1	0.8	0.8	0.9	0.9

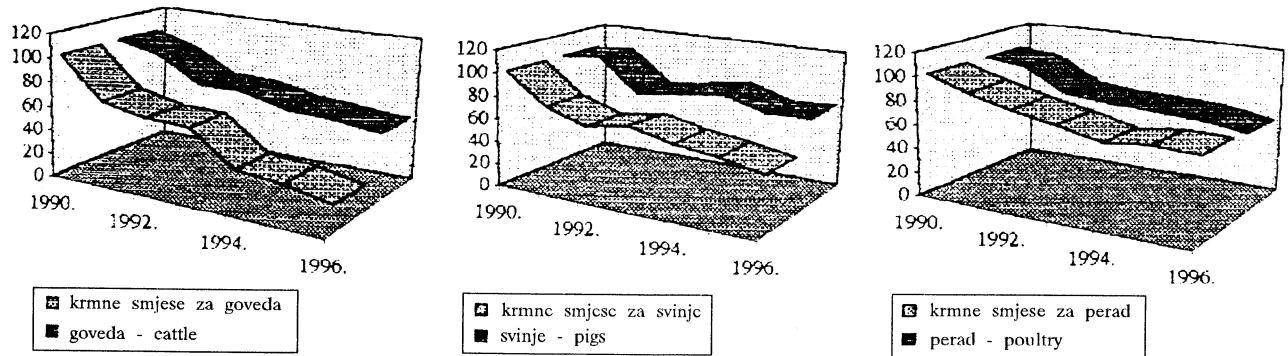
(izvor: DZS, obrada: Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo HGK)

Gledano prema namjeni, u 1996. godini najviše je proizvedeno krmnih smjesa za perad (49,9% od ukupne proizvodnje) i svinje (40,7% od ukupne proizvodnje). Udio krmnih smjesa za goveda smanjen je na 8,5%, dok je proizvodnja krmnih smjesa za ostale životinje zanemariva (0,9%).

U promatranom razdoblju zamjetan je značajan pad proizvodnje krmnih smjesa za goveda, kojima

je udio u ukupnoj proizvodnji smanjen s 20,1% u 1990. godini na već spomenutih 8,5% u 1996. godini. Povećan je udio proizvodnje krmnih smjesa za perad s 37,1% na 49,9%, dok je udio proizvodnje ostalih krmnih smjesa neznatno promijenjen. Ova se kretanja poklapaju i s trendovima u brojnom stanju stoke, kako se vidi iz sljedećeg usporednog grafičkog prikaza:

Grafikon 2. Indeksi broja stoke i proizvodnje krmnih smjesa
Graph 2. Number of animal and feed mixes production indexes

Tablica 4. Proizvodnja krmnih smjesa za goveda, svinje i perad
Table 4. Production of feed mixes for cattle, pigs and poultry

(tone)	1990.	1991.	1992.	1993.	1994.	1995.	1996.
Proizvodnja krmnih smjesa za goveda - Production of feed mixes for cattle							
Potpune krmne smjese Complete mixes	185.549	126.886	112.179	109.735	58.900	52.160	38.409
Dopunske krmne smjese Additional mixtures	9.153	4.413	4.296	4.181	3.503	3.491	2.734
Vitaminsko-mineralno-ljekovite smjese - Vitamin-mineral mixes	693	304	126	141	112	107	77
Ukupno krmne smjese za goveda Total feed mixes for cattle	195.395	131.603	116.601	114.057	62.515	55.758	41.220
Proizvodnja krmnih smjesa za svinje - Production of feed mixes for pigs							
Potpune krmne smjese Complete mixes	369.980	276.826	235.800	261.208	225.787	206.531	181.254
Dopunske krmne smjese Additional mixtures	26.796	15.939	11.473	13.934	13.089	15.601	16.541
Vitaminsko-mineralno-ljekovite smjese - Vitamin-mineral mixes	1.614	828	254	309	294	293	407
Ukupno krmne smjese za svinje Total feed mixes for pigs	398.390	293.593	247.527	275.451	239.170	222.425	198.202
Proizvodnja krmnih smjesa za perad - Production of feed mixes for poultry							
Potpune krmne smjese Complete mixes	353.836	317.411	287.308	262.966	230.711	245.601	239.124
Dopunske krmne smjese Additional mixtures	5.486	3.552	2.925	2.694	2.891	3.301	3.267
Vitaminsko-mineralno-ljekovite smjese - Vitamin-mineral mixes	846	494	280	304	334	290	274
Ukupno krmne smjese za perad Total feed mixes for poultry	360.168	321.457	290.513	265.964	233.936	249.192	242.665

(izvor: DZS, obrada: HGK, Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo)

Na tablici 4 dan je pregled proizvodnje pojedinih vrsta krmnih smjesa za goveda, svinje i perad. Iz nje se vidi da je pad u proizvodnji krmnih smjesa u najvećoj mjeri posljedica smanjene proizvodnje potpunih krmnih smjesa (PKS), i to: za 79,3% kod PKS za goveda, za 51,0% kod PKS za svinje te za 34,2% kod PKS za perad.

UVOZ-IZVOZ KRMNIH SMJESA I SIROVINA ZA INDUSTRIJU STOČNE HRANE

U 1996. godini ukupno je uvezeno krmnih smjesa i sirovina biljnog podrijetla za proizvodnju stočne hrane u vrijednosti od 42,5 mil. USD, dok je izvozom

ostvareno svega 15,2 mil. USD. Pokrivenost uvoza izvozom ovih proizvoda iznosila je svega 35,8%.

U ukupnoj strukturi uvoza sirovine biljnog i životinjskog podrijetla za proizvodnju stočne hrane sudjeluju sa 74%, a krmne smjese i ostali proizvodi za hranidbu životinja s 26%.

Od sirovina biljnog podrijetla najviše se uvozi sojina sačma. Prošle godine u Republiku Hrvatsku je uvezeno 59.394 tona sojine sačme i to većinom iz Brazila i Argentine. U uvozu sirovina životinjskog podrijetla značajan je uvoz ribljeg brašna. U 1996. godini uvezena je količina od 13.406 tona i to uglavnom iz Perua. Također je bitno spomenuti da su u uvozu krmnih smjesa najzastupljenije krmne smjese za perad i ribe, a zemlja izvoznica ovih krmnih smjesa u Hrvatsku je Italija.

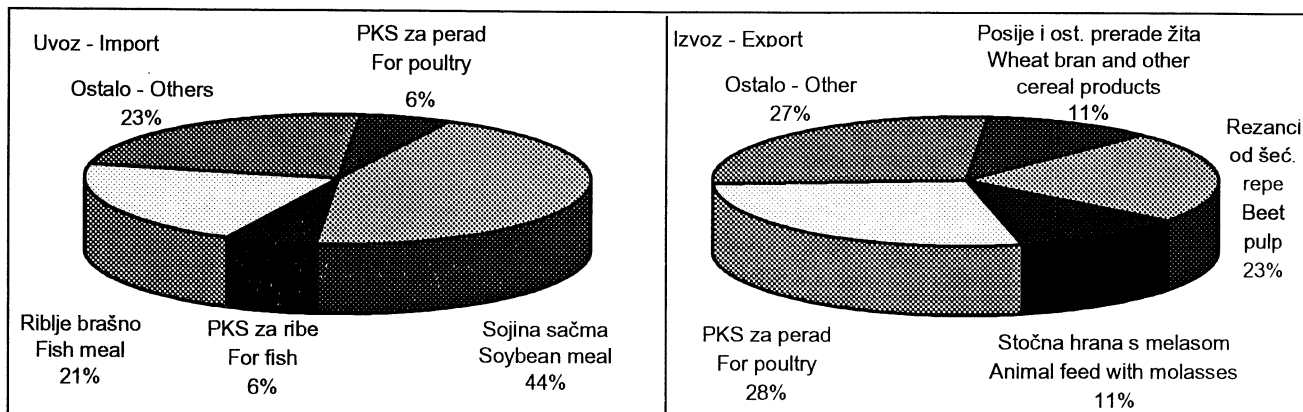
Tablica 5. Analiza uvoza i izvoza krmnih smjesa i sirovina biljnog i životinjskog podrijetla za proizvodnju stočne hrane u 1996. godini

Table 5. Analysis of export and import of feed mixes and raw material of plant and animal origin for animal feed production in 1996

Proizvod - Product	Uvoz - Import		Izvoz - Export	
	tona	000 USD	tona	000 USD
A. Sirovine biljnog i životinjskog podrijetla za proizvodnju stočne hrane Feedstuffs of plant and animal origin for animal feed production				
1. Brašno i prah od mesa - Meat and bone meal	14.471	9.339	316	129
2. Posije i drugi ostaci od prerade žita Wheat brain and other cereal products	430	79	13.583	1.674
3. Otpaci od šećerne repe i trske - Beat and cane pulp	1.597	609	31.266	3.542
4. Uljane sačme - Oil seed meal	65.461	21.280	7.117	1.353
5. Vinski talog i kamen - Wine products	0	0	8	1
6. Biljni materijali, otpaci i ostaci - Other plant origin	70	40	1.318	110
B) Krmne smjese i ostali proizvodi za hranidbu životinja - Feed mixes and other products for animal feed				
1. Potpune krmne smjese - Complet feed mixes	8.552	5.744	14.302	4.989
od toga krmne smjese: za perad - poultry	3.577	2.346	12.393	4.329
za goveda - cattle	274	132	977	312
za svinje - pigs	105	53	711	280
za ribe - fish	3.110	2.599	0	0
ostale - other	1.486	614	221	68
2. Vitaminsko-mineralno-ljek. smjese - Vitamin-mineral mixes	781	1.608	73	137
3. Dopunske krmne smjese - Additional mixtures	807	1.842	274	893
4. Ostali proizvodi za hranidbu životinja - Other	830	1.933	1.503	2.389
UKUPNO - Total	92.999	42.474	69.760	15.217

(izvor: DZS, obrada: HGK, Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo)

Grafikon 3. Uvoz i izvoz najznačajnijih proizvoda za hranidbu životinja u 1996. god.
Graph 3. Import and export of most important products for animal feeding in 1996

PKS = Potpune krmne smjese - Completely feed mixes

Izvoz sirovina biljnog i životinjskog podrijetla u 1996. godini sudjeluje s 44,7%, a krmnih smjesa 55,4%. Od krmnih smjesa najviše se izvoze krmne smjese za hranidbu peradi. Prošle godine je u

Bosnu i Hercegovinu izvezeno 12.393 tone čime je ostvarena vrijednost od 4,3 mil. USD, što predstavlja 51,5% ukupnog izvoza krmnih smjesa i ostalih proizvoda za hranidbu životinja.

Tablica 6. Uvoz i izvoz krmnih smjesa i sirovina biljnog i životinjskog podrijetla za proizvodnju stočne hrane u razdoblju 1993. -1996.

Table 6. Import and export of feed mixes and raw material of plant and animal origin for animal feed production from 1993 to 1996

Proizvod Product	1993.		1994.		1995.		1996.	
	tona	000 U\$	tona	000 U\$	tona	000 U\$	tona	000 U\$
Uvoz - Import								
Sirovine za krmne smjese Material for feeding mixes	100.331	32.307	69.256	21.696	59.519	20.154	82.029	31.347
Krmne smjese - Feed mixes	6.122	7.662	8.746	8.354	9.176	10.639	10.970	11.127
Ukupno uvoz - Total import	106.453	39.969	78.002	30.050	68.695	30.793	92.999	42.474
Izvoz - Export								
Sirovine za krmne smjese Material for feed mixes	43.965	6.763	41.545	5.179	63.967	7.594	53.608	6.809
Krmne smjese - Feed mixes	11.382	3.343	11.182	15.526	16.365	6.551	16.152	8.408
Ukupno - Izvoz - Total export	55.347	10.106	52.727	20.705	80.332	14.145	69.760	15.217

(izvor: DZS, obrada: HGK, Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo)

Promatrajući razdoblje od 1993. godine do 1996. godine može se uočiti neujednačen i uvoz i izvoz ovih proizvoda. Do 1995. godine uvoz se

smanjivao da bi u 1996. godini porastao za 31,3%. U odnosu na 1995. godinu izvoz se povećao za 76%.

SUMMARY

Parallel to the falling trend in animal production the production of feed mixtures was falling too. In the studied period from 1990 to 1996 the production in animal feed industry was halved and less than 50% of the existing factories was utilized.

In the feed mixture production complete feed mixes predominated with the share of 94.6%. Nearly half (49.9%) of all the feed mixes produced was intended for poultry feeding and 40.7% for feeding pigs. The share of feed mixes for cattle fell drastically to 8.5%.

In 1996 feed mixtures and raw materials for animal feed production amounting to 42.5 mil. US\$ were imported, making the negative foreign trade balance of 27.3 mil. US\$. The most significant item in imports was soybean meal and feed mixtures for poultry were prominent in exports.

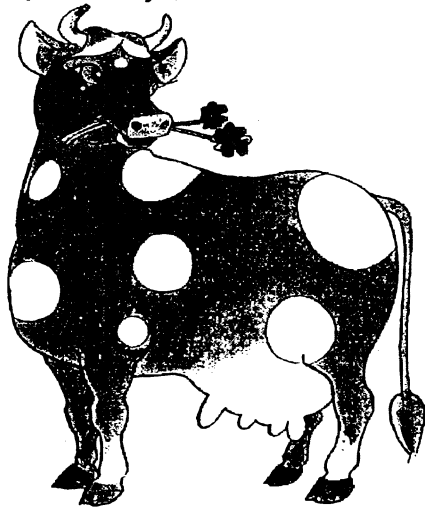
PETROKEMIJA, d.o.o.
TVORNICA GNOJIVA
K U T I N A

Sitni ulog u krupnu dobit!

BJELANČEVINASTO FOSFORNO MINERALNI DODACI STOČNOJ HRANI

Koristit će Vam za izradu potpunih i dopunskih krmnih smjesa, silaže, za konzerviranje vlažnih i obradu grubih (voluminoznih) krmiva i u individualnoj hranidbi na obiteljskim gospodarstvima uz osnovnu krmu. Pouzdan su izvor nebjelančevinastog dušika, fosfora, kalcija i drugih minerala. Poboľšavaju iskoristivost hrane, prirast tjelesne težine, opće zdravstveno stanje životinja, reprodukciju, veću količinu i masnoću mlijeka i dr.

BENURAL S*

bjelančevinasto mineralni dodatak hrani preživača

UREA 70*

dodatak za konzerviranje vlažnih i obradu grubih (voluminoznih) krmiva

BENURAL M DODATAK*

bjelančevinasto mineralni dodatak hrani preživača

FOSFOBENURAL*

bjelančevinasto fosforni dodatak hrani preživača

FOSFONAL*

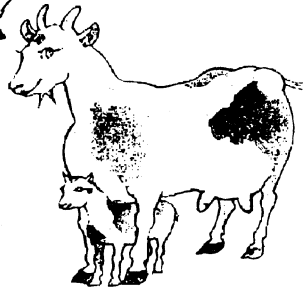
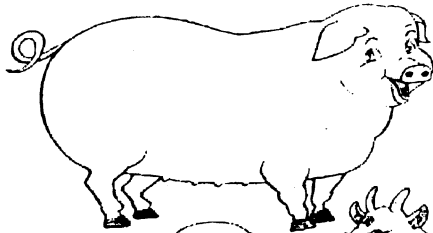
fosforno mineralni dodatak hrani za sve vrste životinja

FOSFONAL FORTE*

fosforno mineralni dodatak hrani za sve vrste životinja

KAFONAL*

kalcijev-fosforno mineralni dodatak hrani za sve vrste životinja

TVORNICA GLINA

Tel.: +385 44/621762, 622-475, Fax.: +385 44/621-870, 621-758